

Varga Tamás Muistopalkinto **Kirjoittanut Eszter C. Neményi**

Muutama vuosi sitten Dr. György Appel perusti **Varga Tamás Muistopalkinnon** sellaisten pedagogien työn tunnustamiseksi, jotka ovat työskennelleet matematiikan opetuksen ja matemaattisen kasvatuksen parantamiseksi. Tänä vuonna hienon tunnustuksen sai kaksi opettajaa **Márta Oravecz** sekä *junior-palkittuna Márk Móricz*.

Márta Oraveczin nimi on oletettavasti jokaiselle opettajalle hyvin tuttu. Eikä pelkästään 1. ja 2. luokan matematiikan oppikirjan kannesta. Muistamme hyvin Márta lukuisat näytetunnit, luennot opettajien koulutustilaisuuksissa ja didaktiikan aiheita käsittelevät kirjoitukset. Hän on auttanut monia aloittelevia opettajia näiden uran alkutaipaleissa. Myös Márkia, joka aloitti hienon uransa nimenomaan Márta luokassa iltapäivävuoron opettajana.

Palkintoraati päätti pyytää Mártalta kirjoituksen Márkin työstä ja Márkilta Márta pedagogisesta olemuksesta juuri siksi, että monien vuosien yhteistyön aikana he ehtivät oppia tuntemaan toisensa todella hyvin. Kumpikaan ei tietenkään aavistanut, että toinen palkittu onkin hän itse. Tällä tavalla saatiin alla olevat kaksi suosituskirjettä.

Molempien palkittujen persoonallisuuden ja pedagogisen työn ydin on rakkaus lapseen, **kunnioittava ja hyväksyvä asenne lapsuuteen**. Tästä on lähtöisin heidän **elinikäinen pyrkimyksensä** antaa heille uskotuille lapsille sitä, mitä nämä – yksilöllisestikin – tarvitsevat. Sopivien välineiden avulla ja sopivia menetelmiä hyödynnettäessä lapset todellakin pystyvät omaksumaan saamaansa opetusta, rakentamaan omaa ajatteluansa, tietojensa ja taitojensa järjestelmään, minuuteensa.

Lämpimät onnittelumme heille molemmille!

Márk Móricz: Mosaiikkeja Márta Oraveczista

Jos kurkistaisimme milloin tahansa sattumanvaraisesti Márta tunnille, avautuisivat seuraavankaltaiset näkymät silmiemme eteen: - Márta-opettaja kulkee ylös ja alas tikapuita pitkin luvusta lukuun. - Lasten kädet puristavat merkkikiekkoja, jotka osoittavat taivasta kohti. - Keskittynyt hiljaisuus, työskentelyä, vaimeaa kolinaa lasten etsiessä tarvitsemiaan värisauvoja tai loogisia paloja tai muita jännittäviä tavaroita laatikoista. - Vilkkaasti väitteleviä lapsia nollan parillisuudesta. - Tyhjä luokka lasten ollessa pihalla leikkimässä kettuhippaa, jonka sääntönä on, että kiinni täytyy saada aina se, jossa on enemmän

Mártalla oli erityinen kyky huomata matemaattista sisältöä mistä hyvänsä arkisesta asiasta: kerrostalon ikkunoiden lukumäärästä, portaikossa askelten määrästä, karamellirasiasta, johon mahtuu 7 tai joku muu epätavallinen kappalemäärä karkkia tai kolmiopohjainen Toblerone-rasia, jonka ympärille voi mukavasti kiertää lukuliuskaa.

Márta keräsi ja valmisti uskomattoman määrän välineitä hyvin arkisista materiaaleista: nappeja, korkkeja, tulitikkuja, juustorasioita, avaimia, karkkeja, maissia, papuja, legopalikkoja – kaikki komeilivat hillopurkeissa kauniissa järjestyksessä hyllyillä. Nämä aarteet lumosivat lapset ja houkuttelivat matematiikan maailmaan. Nimittäin näillä aarteilla he saivat leikkiä viehättäviä leikkejä, jotka kaikki olivat peräisin ympäröivästä todellisuudesta. Välineiden avulla abstraktit käsitteet muuttuivat läheisiksi, konkreetiksi, ymmärrettäviksi ja rakastettaviksi. Márta tartutti lapsiin arkipäivän matematiikan ajatuksen, josta he eivät päässeet enää eroon. Moni entinen oppilas ylemmiltä luokilta tuli pyytämään: *”Márta-opettaja, voisitteko lainata seuraavalle tunnille...”* ja oli tavara mikä tahansa, Mártalla sitä oli ja hän lainasi mielellään.

Márta kasvatti oppilaitaan ajattelemaan matematiikan tuntien ohella myös äidinkielen, ympäristöopin ja käsialatunneilla. Hän rakasti kaikkia näitä kouluaineita vähintäänkin yhtä paljon kuin matematiikkaa. Näidenkin aineiden tunneilla oli aina aikaa leikkiin, väittelyyn, toiminnallisiin kokemuksiin monia välineitä käyttäen. Lapset odottivat Mártan jokaista tuntia iloisella jännityksellä ja he säilyttivät sen uteliaisuuden maailmaa kohtaan, sen tiedonjanon ja sen avoimuuden ja löytämisen ilon, mikä heissä oli kun ensimmäisen kerran astuivat koulun kynnyksen yli.

Mártalle itselleen oli ominaista lapsenmielisyys. Hän oli aina avoin uusille asioille, valmis etsimään uutta. Hän tutki nöyrästi, mitä ja keneltä hän voisi oppia uutta. Hän leikkii mielellään lasten kanssa ja virkistyy aikuisten ystäviensä seurassa leikkien ja arvoituksia ratkoen.

Moni Mártan entinen oppilas tuli tapaamaan häntä, kutsui seuraamaan ylioppilaskulkuetta, esitti ylpeänä ylioppilaskirjoitustuloksiaan tai muuten vain, keskustelemaan. Ja jos ei ehdi henkilökohtaisesti tulla tervehtimään, niin ainakin Facebookissa.

Leppäkerttuja nähdessään satojen lasten ja vähän vanhempienkin mieleen muistuu matematiikka, alakoulun ensimmäiset kaksi luokkaa, luokkahuone leppäkerttuineen ja Márta-opettaja.

Kiinnostuneet opettajatkin kokoontuivat hänen ympärilleen, lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi nähdäkseen ja kuullakseen milloin mitäkin Mártan osaamisesta. Ja hän mielellään, itseään ja aikaa säästämättä kertoi, näytti, auttoi. Márta jakoi mielellään, mitä hän oli kerännyt. Koulutuksia, näytetunteja, ammatillisia keskusteluja, kouluttajien kouluttamista oli loputtomasti. Näissä

tilaisuuksissa aikuiset, lasten tavoin, silmät loistaen ihmettelivät ja riemuitsivat. Jokaisen tapaamisen jälkeen osallistujat lähtivät täynnä uusia ideoita tyytyväisinä ja iloisina.

Iloisina, koska Márta itse säteilee ikuista hyväntuulisuutta. Hänellä on ollut omat vaikeutensa, mutta hän on pystynyt hallitsemaan niitä, useasti huumorintajunsa ansiosta ja avulla. Márta ei ole näyttänyt meille esimerkkiä pelkästään opettajana vaan myös ihmisenä.

Márta-opettaja – opettaja, työtoveri, kouluttaja ja ystävä. Aivan kuin runoilija Mihály Váci olisi juuri häntä kuvaillut seuraavissa säkeissään:

*Itseäsi sirotella -- että enenisit
kumartua pienten puoleen -- että ylenisit
kuunnella heitä -- että tuntisit maailman
jos maailmalle puhut, heistä puhuthan.
Hajalle hajota -- sade hiekkaan --erämaan
moneen, moneen toivottomaan asiaan
ja jos et vihertää saisi etkä kesään puhkea:
-- kaivoiksi syvyys kerää: -- kauan juovat sinusta!
(Suomennos: Anna-Maija Raittila)*

Kiitos Márta kaikesta!

Márta Oravec: Márk Móricz

Tutustuin opettajakollegaani Márk Móricziin vuonna 2009, jolloin hän OKL:n viimeiseltä vuosikurssilta tuli kouluuni (Budapestin Mihály Fazekasin nimeä kantava harjoittelukoulu ja lukio) 10 viikon harjoittelujaksolle. Hänen ohjaavat opettajansa totesivat hänen olevan sivistynyt, vaatimaton, muita ihmisiä kunnioittava ja tulevan ammattinsa suhteen erittäin hyvin motivoitunut nuori mies. Hänen otteensa lapsiin oli alusta asti luonteva: hän tutki, mitä voisi tehdä lasten parissa ja lapset palkitsivat hänet luottamuksellaan. Jo tässä vaiheessa selvisi, miten tärkeä rooli leikillä on hänen pedagogisessa ajattelussaan. Hän suunnitteli ja valitsi oppitunilleen aina tietoisesti leikkejä, mutta sisällytti niitä myös opetuksen ulkopuolelle. Iltapäivähoitoon, retkille, välitunneille hänellä oli takataskussaan varattuna lapsille leikkejä, joita hän sekä opetti että ohjasi.

Pro gradu työnsä Márk teki aiheenaan vertaileva geometria, Lénártin pallo. Márkin valmistuttua OKL:sta koulumme tarjosi hänelle iltapäivävuoron opettajan paikan, jonka hän mielellään otti vastaan. Iltapäivätoiminnan ryhmän johtaja luonnehti Márkin kolmen ja puolen vuoden aikana tekemäänsä työtä seuraavasti:

”Hän ei koe ongelmia epäonnistumisena vaan ratkaisua vaativana tehtävänä. Hänellä on oma, tavallisesta poikkeava, varma ihmis- ja lapsikäsitelmä, joka on hänen kasvatussuunnitelmansa lähtökohtana. Hänen asenteensa on hyvin positiivinen ja sen hän onnistuu välittämään myös ympäristöönsä. Hän toimii ryhmässä hyvin ja hän pystyy eroamaan siitä sopivana hetkenä. Hän mieluummin toivoo ja odottaa kuin vaatii; lapsia hän auttaa vastaamaan odotuksiinsa rohkeammalla ja kehumalla. Hän leikkii innokkaasti yhdessä lasten kanssa; hän hallitsee kilpailutilanteita ja epäonnistumisia mallikelpoisesti sekä konfliktinratkaisussa ja -sovittelussa näyttää ikäisekseen harvinaisen kypsää esimerkkiä.

Hän johti erinomaisesti perustamaansa shakkikerhoa. Vapaa-ajan toiminnoissa hän oli monien, etupäässä matemaattisten leikkien väsymätön keksijä ja ohjaaja.”

Márk oli luokkani iltapäiväohjaaja, joten lainaamaani luonnehdinta minun on helppo todistaa oikeaksi. Hänen soveltuvuutensa pedagogiksi oli aivan selvää heti ensimmäisistä päivistä lähtien. Lukuvuoden alusta asti hän tuli vapaaehtoisesti kouluun jo aamulla, halusi tutustua lapsiin, halusi nähdä heidät opetustilanteissakin eikä vain iltapäivisin. Hänellä oli tarve kysyä, keskustella näkemästään ymmärtääkseen opiskelun ja oppimisen prosesseja. Hän auttoi minua työssäni aktiivisesti, sisällyttäen aamupäivisin kokemansa iltapäivän työhönsä. Erityisesti matematiikan opetukseen liittyvillä havainnoillaan Márk osoitti kiinnostuksensa Tamás Vargan ja tämän seuraajien kehittämään menetelmään. Márk osallistui säännöllisesti koulutuksiin itsekin ja piti mielellään näytetilaisuuksia. Nämä olivat hyvin suosittuja!

Vuonna 2013 Márk suoritti ammattipätevyystutkinnon hyvin arvosanoin alanaan ”leikki- ja peliasiantuntija”.

Fazekas-koulussa hän työskenteli tämän jälkeen vielä puolitoista vuotta opettajan virassa. Syksyllä 2014 hän siirtyi Farkasrétin peruskouluun luokanopettajaksi.

Márk on pitänyt useita huomionarvoisia näytetunteja suomalaisille opettajille. Tuntien jälkipohdiskeluissa suomalaiset opettajat korostivat, että tunnit olivat hyvin suunniteltuja, he kehuivat tuntien toiminnallisuutta, opetuksen joustavuutta lasten reaktioista riippuen sekä iloista ja vapautunutta ilmapiiriä.

Márk ei kunnioita vain lapsia, hän on yhtä lojaali suhteessa vanhempiin ja työtovereihinsa. Lukuisia kertoja olen kokenut, miten rehellinen ja miten kunniallinen ihminen Márk on. Hän esittää mielipiteensä kohteliaasti, loukkaamatta koskaan ketään ja kuuntelee ”poikkeaviakin” näkemyksiä tarkasti. Sekä lapset että aikuiset voivat luottaa hänen humanisuuteensa.

Keskustelin taannoin Márkin entisen oppilaan kanssa.

Pidätkö opettajastasi?

Kyllä, hyvin paljon. Hänestä minä pidän eniten.

Miksi?

Kaikesta hänessä!

Joo, mutta kuitenkin, miksi?

Noo, siksi... että hän aina keskusteli minun kanssani.

Aivan! Hänen kanssaan aina voi keskustella!

Sen työn perusteella, minkä Márk on tähän asti tehnyt, voidaan väittää, että ammattikunta saa hänessä luovan, uudistuksiin pyrkivän pedagogin ja lapset iloisen, leikkiin aina valmiin, viisasti kasvattavan OPETTAJAN.